

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földrajz és Turizmus Tanszék

**A kárpátaljai idegenforgalmi objektumokkal kapcsolatos
ismeretvizsgálat a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi
Karának hallgatói körében**

Készítette: Kovács Alexandra

Beregszász – 2024

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	4
1. IDEGENFORGALMI VONZERŐK KÁRPÁTALJÁN	5
1.1.Kárpátalja épített örökségei.....	5
1.1.1. Munkácsi-vár.....	5
1.1.2. Kankó vár	5
1.1.3. Kovászói vár	6
1.1.4. Beregvári Schönborn-kastély	7
1.1.5. Ungvári vár.....	7
1.1.6. Ungvári Filharmónia	8
1.1.7. UNESCO Világörökségének kárpátaljai templomai.....	9
1.1.8. Árpád-vonal.....	10
1.1.9. Az Ukrajna Állami Allergológiai Kórház	10
1.1.10. Skanzen	11
1.2.Települések.....	11
1.2.1. A „paprika-fonás fellegvára”.....	11
1.2.2. Beregszász	12
1.3.Kárpátaljai emlékművek	13
1.3.1. Tiszacsomai Honfoglalási Emlékpark.....	13
1.3.2. Szolyvai-emlékmű.....	14
1.3.3. Vereckei-hágó	14
1.3.4. Uzsoki-hágó	15
1.4.Kárpátalja természeti erőforrásai.....	16
1.4.1. Aknaszlatina erőforrása	16
1.4.2. Nárciszok Völgye	16
1.4.3. Sipot-vízesés.....	17
1.4.4. Hoverla	17
1.4.5. Szinevéri-tó	18
1.4.6. Erdészeti és Faúsztatási Múzeum.....	19
1.4.7. A Kárpáti Bioszféra Rezervátum	19
2. KUTATÁSI MÓDSZEREK ÉS EREDMÉNYEK	21
2.1. A kutatás módszertana.....	21

2.2. A kutatás körülményei.....	21
2.3. A kérdőív válaszainak elemzése.....	22
ÖSSZEFOGLALÁS	36
FELHASZNÁLT IRODALOM	38
ÁBRÁK JEGYZÉKE	40
MELLÉKLET.....	42

BEVEZETÉS

Kárpátalja gazdag idegenforgalmi vonzerőkben, de sajnos az ide látogató turisták nem mindig vannak tisztába, hogy mit is érdemes itt meglátogatni.

Szerettünk volna olyan témával előállni, amelynek segítségével valamennyire népszerűsíteni tudnám Kárpátalja idegenforgalmi vonzerőit ott, ahol a legtöbb időmet töltöttem, a Debreceni Egyetemen.

Kutatásom célja felmérni, hogy a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatói mennyire ismerik Kárpátalját, illetve, hogy a kérdőív segítségével népszerűsíteni tudjuk a vidéket. Úgy gondolom, a kérdőív kitöltése érdekes volt azon hallgatók számára is, akik jártak már itt és valamennyire ismerik Kárpátalját, hiszen, új információval gazdagodhattak, mivel a végén lehetőségük nyílt megtekinteni a helyes válaszokat, illetve, hogy mennyit találtak el. Azoknak, akik pedig nem jártak itt, az előbbieken kívül, talán kedvet kapnak ahhoz, hogy ellátogassanak ide.

A kutatás célterülete a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara. A kutatás vizsgálatának érdekében online kérdőíves felmérést készítettünk, mely kitöltésüket követően elemzésre kerül sor.

A kutatás keretében próbáltam megkérdezni a Bölcsészettudományi Kar hallgatóinak egy részét, hogy a kapott válaszok alapján levonjuk a helyén való következtetéseket. A primer kutatás eredményit online kérdőív alapján történő felmérés biztosította, amelyet a Facebook nevű applikáción keresztül küldtem el a Karon tanuló ismerőseimnek, akiket megkértem, hogy küldjék tovább saját szakjaikra. Igyekeztünk minél színesebb csoportot több szakot, több évfolyamot, több egyetemi szintet – kikérdezni, hogy ez által is érdekesebb és sokrétűbb legyen maga a kutatás.

1. IDEGENFORGALMI VONZERŐK KÁRPÁTALJÁN

1.1. Kárpátalja épített örökségei

1.1.1. A Munkácsi-vár

1. ábra Munkácsi-vár

Forrás: Saját készítésű

Munkács vára Kárpátalja legnevezetesebb és legszebb történelmi emlékműve. A vár kiemelt jelentőséggel bírt a Habsburg-ellenes mozgalmak idején. Zrínyi Ilona vezetésével a várvédők, akik 1685-1688 között hőiesen ellenálltak, a Rákóczi-szabadságharc idején utolsóként adták meg magukat.

A Habsburg uralom alá került várat 1787-től fogházzá, majd börtönné alakították át, ahol számos prominens forradalmár megfordult. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején a vár ismét a szabadság várává vált, és 1849-ben az utolsók között rakta le a fegyvert. 1855 és 1896 között ismét börtönként funkcionált. Ezután magyarok, csehszlovákok és szovjetek laktanyájaként, valamint traktoriskolaként használták (<https://www.karpataljaturizmus.hu/index.php?p=h&a=36>).

1.1.2. Kankó vár

A Fekete-hegy lábánál található a 13. századi múlt emléke. Ez Ugocsa várának, más néven Kankó várának romjai.

Első írásos említése 1308-ból származik, amikor a Borsa család birtokában volt. Mint sok hasonló épület térségünkben, Kankó vára is kalandos és küzdelmes sorsot élt meg: 1399-től a Perényi családé, majd a 15. századtól a ferences szerzeteseké volt. 1544-ben azonban Perényi Ferenc elfoglalta, de miután ő János Zsigmond erdélyi fejedelem oldalán állt I. Ferdinánd király ellen, a király 1557-ben leromboltatta a várat. Azóta sem építették újjá (M. Lajos, 2014).

2. ábra Kankó vár

Forrás: <https://karpataljalap.net/2014/11/13/muemlekek-nagyszolosi-jarasban>

1.1.3. Kovászó vára

Kovászó Beregszásztól mintegy 12 km-re keletre, a Borsa folyó jobb partján fekszik. A vár romjai a Borsa folyó jobb partján, Kovaszó közelében, Nagybereg és Bene között, egy sziklás kiemelkedésen találhatók. Stratégiai jelentősége a Máramarosból az ország belsejébe vezető sóútvonal ellenőrzése volt. Északról a várhegy 15 m magas, nyugatról mély vizesárok veszi körül.

3. ábra Kovászó vára

Forrás: karpataljaturizmus.hu

A vár egy háromszög alakú épülettömb, délnyugati oldalán kör alakú bástyával. Ma már csak romjai maradtak meg. A köznyelvben Nyaláb váraként is ismert.

A kovászó vára magja valószínűleg a kerek torony volt. A 12-14. század között épült, de első írásos említése 1492-ből származik (<https://www.karpataljaturizmus.hu/>).

1.1.4. Beregvári Schönborn-kastély

A Munkácsról mindössze 20 km-re fekvő 50 hektáros parkban található a környék leglátványosabb épülete, a Schönborn-kastély.

Az 1890-1895-ben egy 18. századi uradalmi ház területén. Angol Tudor stílusban épült, Zuilbrandt Gregersohn tervezte, és a Schönborn család építette. A kastély 365 ablakkal, 52 szobával és 12 bejárattal rendelkezik. Az épületet állítólag a csillagászat figyelembevételével tervezték.

4. ábra Schönborn-kastély

Forrás: <https://kisso.net/2019/07/28/amit-erdemes-felfedezni-schonborn-kastely/>

A kastély 50 hektáros parkja Kárpátalja egyik legnagyobb és legcsodálatosabb tájépítészeti egysége. A kastélyt bokrok, cserjék, valamint a színes virágágyások veszik körül (<https://karpatalja.ma/sorozatok/legendak-karpataljan/legendak-karpataljan->).

1.1.5. Ungvári vár

Az Ungvári vár vagy Drugeth-vár Ungvár jellegzetes látványossága, Kárpátalja egyik leghíresebb épülete. A második a tatárjárás után alakult ki, és már a honfoglalás korában is létezett. Ez a vár a 14. század első évtizedében elpusztult.

A mai vár építését Drugeth Fülöp és testvére, János kezdték el 1320 körül. II. Rákóczi Ferenc gyakran fogadta itt külföldi követeit. A szabadságharc elbukása után császári ezredek laktanyája lett. Mária Terézia 1776-ban a várat a görögkatolikus püspökségnek ajándékozta, és 1778-tól az épületben papneveldét létesítenek.

5. ábra Ungvári vár

Forrás: Saját készítésű

A várat egy vulkanikus sziklára építették az Ung folyó jobb partjára. A védelmi igényeknek megfelelően többször átalakították. A vár területe 2,5 hektár. A külső várat ötbástyás andezitbástya veszi körül, amelyből három bástya az úgynevezett „fülesbástyabástya”.

A belső várba egy többször átépített kapu vezet. A palota kétszintes, saroktoronnyal és belső udvarral. A keleti kapun az 1598-as évszám és A Drugeth család címertöredéke áll.

A vár 30 helyiségében a Kárpátaljai Honismereti Múzeum kiállításai kaptak helyet. Külön figyelmet érdemel a népművészeti, természettudományi, népi hangszereket bemutató részleg, valamint az ősi nyomatok és ikonok terme. (<https://www.karpataljaturizmus.hu/>).

1.1.6. Ungvári Filharmónia

Az Ung folyó partján találjuk az Ungvári Filharmóniát, egy hangversenyteremmé átalakított zsinagógát. Az épület mór stílusú, ami a település konzervativizmusát tükrözi.

A második világháború után a zsinagóga államosításra került, belső terét teljesen átépítették koncertteremnek, és a főhomlokzatról eltüntették az ötágú Dávid-csillagot. Ma a Kárpátaljai Filharmónia otthona és koncertteremként szolgál.

A külsőn nem végeztek nagyobb változtatásokat, amely megtartotta az épület neomór stílusát (<http://paprikawellness.com.ua/programok/latnivalok/zsinagoga-ungvari-filharmonia>).

6. ábra Ungvári Filharmónia

Forrás: <https://www.ungvar.eu/szabadido/osszes>

1.1.7. UNESCO Világörökségének kárpátaljai templomai

Az UNESCO világörökségi listájának ukrainai helyszínei között jelenleg két kárpátaljai nevezetesség található.

Az első az Uzsoki községben található Szent Mihály arkangyal temploma, amelyet 1745-ben építettek, illetve úgy gondolják, hogy még korábban, valamikor a 17. században.

7. ábra Uzsoki Szent Mihály arkangyal templom

Forrás:

<https://karpatalja.ma/karpatalja/szines/ket-karpataljai-templom-a-legszebb-ukrajnai->

8. ábra Kőrösmezői Sztrukovszka fatemplom

Forrás:

<https://www.karpataljainepfoiskola.hu/kor-osmezoi-fatemplom/>

A másik, a kőrösmezői Sztrukovszka a feltámadásnak szentelt fatemplom, amelyet 1824-ben szenteltek fel. Ez utóbbi nemcsak kora és stílusa miatt nevezetes, hanem a benne őrzött Szent István-zászló miatt is. A Magyarországot Szűz Máriának felajánló királyunkat ábrázoló zászló 2008-ban eltűnt a templomból, és azóta sem került elő.

Az említett templomok az ortodox egyház építészetében egyedülálló építészeti hagyományokat képviselnek, amelyek természetes módon ötvözik a helyi hagyományokat a helyi közösség világteremtéssel kapcsolatos elképzeléseivel (<https://karpatalja.ma/kultura/kulturalis-hirek/a-kulturalis-vilagorokseg-reszeve-nyilvanitottak-ket-karpataljai-fatemplomot/>).

1.1.8. Árpád-vonal

Felsőgereben található az Árpád-vonal viszonylag érintetlen része. Ez a második világháború megelőzően épült védelmi rendszer, az Árpád-vonal legnagyobb bunkere. A lépcsőn mintegy 50 métert leereszkedve 800 métert gyalogolhatunk itt.

9. ábra Árpád-vonal

Forrás: Saját készítésű

A hegybe falépcső vezet, a folyosó deszkákból készült, a jobbra és balra szerteágazó boltíves járatok az akkori háborús idők hangulatát keltik, amelyek óvóhelyként szolgáltak, és az erővel támadó szovjet csapatok bejutását voltak hivatottak megakadályozni. A helyreállított bunkertől alig tíz méterre lebombázott állások maradványai találhatók (<https://karpatalja.ma/karpatalja/szines/helytorteneti-szemlen-a-kmksz-tiszaasvanyi-alapszervezete/>).

1.1.9. Az Ukrajna Állami Allergológiai Kórház

A sóionokkal telített levegő, az állandó hőmérséklet és páratartalom, a baktériumoktól és sugárzástól mentes környezet a sóbányákban kiválóan alkalmas a légúti és allergiás betegségek kezelésére. Ezt észlelve 1968-ban létrehozták az Ukrán Allergológiai Kórházat és a Kárpátaljai Megyei Allergológiai Kórházat a légzőszervi megbetegedések kezelésére, ahol egyszerre 240

beteget kezeltek. Népszerűségét az határozta meg, hogy az a hír járta, hogy a bányaomlások során keletkezett sós tavak vize a Holt-tengeréhez hasonló. A tó medencéjéből származó iszapot szintén gyógyászati célokra használták (Gönczy S., Berghauer S., Móga K., 2019).

1.1.10. Skanzen

Az Ungvári Szabadtéri Néprajzi Múzeum létrehozása a 50-es évek végén kezdődött. A szakemberek bejárták Kárpátalja falvait, felmérve, hogy mely épületeket lenne célszerű lebontani, Ungvárra vinni és eredeti formájukban újjáépíteni. Az előkészületek közel egy évtizedig tartottak. A skanzen végül 1970-ben nyílt meg, de a további években folyamatosan újabb és újabb épületekkel bővült.

10. ábra Skanzen

Forrás: Saját készítésű

A skanzenben megjelenő falvak: Rahonca (Orehovica), Dolha, Bedőháza, Felső-Bisztra, Havasalja, Beregrákos, Középpapsa, Alsókalocsa, Visk, Mezőhát, Rekettye, Száldobos, Erdolugas, Zúgó, Monostor, Dombó, Sósújfalú.

A skanzen legszebb épülete az 1977-ben épült a selesztói Szent Mihály görögkatolikus fatemplom (<http://skanzen.hu/hu>).

1.2. Települések

1.2.1. A „paprika-fonás fellegvára”

„Velikaja Dobrony (Nagydobrony) 42 km-re van Ungvártól (Uzshorod), 12 km-re pedig Bátyu (Batyevó, Uzlovoje) vasúti csomóponttól. Nagydobronyon keresztül halad át a Csap–Munkács autópálya.” – olvasható Kárpátalja történetét a második világháború után legnagyobb terjedelemben említő helytörténeti monográfiában, amelyet 1982-ban adtak ki Kijevben (Balla Gy., 1988).

11. ábra Nagydobrony

Forrás: <https://karpathir.com/>

Nagydobrony és környékén évente 100 tonna kiváló minőségű őrölt paprikát termelnek, ami bármelyik magyarországi termőterülettel vetekedhet - mondta Őr Hidi László, a „Pro agricultura Carpathica” Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány vezetője a mezőgazdaságáról és növénytermesztéséről híres településről. - A paprika őrlése hagyományos eljárással történik: a paprikát utóérlelik, ami stabilizálja a színét és az ízét. A pörkölt paprikát leszedik, majd felfűzik, vagy újabban műanyag hálókban az ereszt alá vagy más jól szellőző, száraz helyre teszik. Itt 2-3 hetet érnek, színeződnek és sarjadnak. A paprika késői érésű fajta. A gyakorlatban még barnán szedve is szépen pirosodnak. Az utóérett paprikák ezután a szárítóba kerülnek, ahol csontszárazak lesznek, majd ledarálják őket (Espán M., 2014).

1.2.2. Beregszász

Beregszász egy több, mint 950 éves múlttal rendelkező város, amely fontos szerepet töltött és tölt be mai napig, nemzetünk politikai és kulturális történetében.

12. ábra Beregszász

Forrás: <https://kisso.net/>

Az első világháború után Beregszász - sok más környékbeli településsel egyidőben - több hatalomváltást is kénytelen volt elszenvedni, s bár már nem volt megyeszékhely, és elvesztette évszázados magyar történelmi nevét, mindig törekedett arra, hogy magyar városként megmaradjon. A cseh megszállás idején (1919-1938), majd a szovjet korszakban (1945-1991), végül a független Ukrajna időszakában Beregszász a politikai és kulturális élet központja lett a magyar közösség számára, amely kisebbségi státuszba kényszerült az egykori Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros megyék közigazgatási egységében, amelyet mesterségesen hoztak létre az egykori Kárpátalja megyék területéből (Lehoczy T., 1999). A 2001-es népszámlálás eredményei alapján Kárpátalja egyetlen magyartöbbségű városa (Molnár J., Molnár D. J., 2005).

1.3. Kárpátaljai emlékművek

1.3.1. Tiszacsomai Honfoglalási Emlékpark

Több mint 1000 éves, 10. századi temetkezéseket tártak fel Tiszacsomában, ami Kárpátaljának egy gazdagabb lelete, mint a korábban itt törtéthonfoglalás kori feltárások.

13. ábra Tiszacsomai Honfoglalási Emlékpark

Forrás: <https://karpatalja.ma/kultura/kulturalis-hirek/honfoglalasi-emlekunnepeget-tartott-a-kmksz-tiszacsoman/>

A sírokban szablyákat, szablyakardokat, nyilakat, íj- és nyílvevőcsontokat, női ékszereket és edényeket találtak. Összesen 78 sírt tártak fel, amelyek azt jelzik, hogy ez a temető egy 10. századi, a határt védő magyar közösség temetkezési helye volt, akiknek feladatuk az ország északkeleti kapujának védelme volt. A temető és a közeli település is bizonyítékot

szolgált arra, hogy az Árpád-kori magyarok nem csak átvonultak a vidéken, hanem itt letelepedtek és településeket alakítottak ki. A temető északi részén egy emlékparkot hoztak létre 1996-ban a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kezdeményezésére (<http://www.zakarpattya-tour.com/index.php?p=h&a=65&lang=hun>).

1.3.2. Szolyvai-emlékpark

1944 őszén, amikor a szovjet csapatok bevonultak Kárpátaljára, belügyi alakulatok kezdték összegyűjteni a 18 és 50 év közötti férfiakat a magyarok és németek által lakott településekről, majd Szolyva gyűjtőtáborába szállították őket. Az itt uralkodó embertelen bánásmód, szörnyű körülmények és járványos betegségek miatt több ezer ember vesztette életét. Így vált 1944-ősze Kárpátalján a magyar holokausztá, ahol Szolyva koncentrációs táborában tartottak fogva embereket. A szomorú események helyszínén létrehoztak egy emlékparkot, melynél az építési munkálatokat a KMKSZ, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség koordinálta. A tervezés és építési munkák irányításáért Tóth Mihály alelnök, Dupka György felelős titkár és Kiszely Tihamér elnökségi tag felelt, a területi rehabilitációs bizottságot pedig Molnár Bertalan, a KMKSZ Végrehajtó Bizottságának alelnöke, a rehabilitáltak jogainak helyreállításával foglalkozó munkabizottság elnöke vezette. Az emlékpark alapkövetételére 1990. november 24-én került sor, jelenlegi formáját pedig 2009-ben nyerte el (Csanádi Gy., 2004).

14. ábra Szolyvai Emlékpark

Forrás: Saját készítésű

1.3.3. Vereckei-hágó

A honfoglalás kori magyarok nagy része 895-ben a Vereckei-hágón át jutott el a Kárpát-medencébe.

15. ábra Vereckei-hágó

Forrás: Saját készítésű

A millennium évfordulóján, 1896-ban állították fel az emlékművet egy olyan ponton, ahonnan teljes panoráma nyílik. Az emlékművet 1996-ban Matl Péter munkácsi szobrászművész készítette, amely a Kelet és Nyugat közötti kaput szimbolizálja, illetve 7 tömbből tevődik össze, amely a Kárpátokon átkelő hét honfoglaló törzset jelképezi. A „kapu” nyílásában a vérszövetségre utaló oltárkő van elhelyezve. A hágó 841 méterrel van a tengerszint felett (<https://www.karpataljaturizmus.hu/>).

1.3.4. Uzsoki-hágó

16. ábra Uzsoki-hágó

Forrás: <https://hazajaroegylet.hu/uticelok/uzsoki-hago/>

Az Uzsoki-hágó az Északkeleti-Kárpátok gerincén, az Ung és a Sztrijbe ömlő Javorivka folyó völgye között található. A hágó 889 méterrel van a tengerszint felett. Itt halad át a Lembergbe vezető autópálya és vasútvonal.

Az első világháború idején, 1914-ben az osztrák-magyar csapatok nehéz küzdelmeket vívtak a hágónál az orosz cári csapatok ellen.

A hágó az igazán lebilincselő természeti szépsége mellett egy közös osztrák-magyar és orosz katonai temető is található az I. világháborúból (<https://www.karpataljaturizmus.hu/>).

1.4. Kárpátalja természeti erőforrásai

1.4.1. Aknaszlatina erőforrása

Aknaszlatina egy régi bányásztelepülés a Tisza jobb partján, Técsőtől 25 km-re. Először 1360-ban említik Zlatina néven. Mai neve a magyar akna főnév és a szláv zalato (arany) főnév kombinációjából keletkezett. Közép-Európa legnagyobb sókészletével rendelkezik.

Máramarosban a 18-19. század fordulóján kezdődött meg a modernkori sóbányászat, melynek legfontosabb lelőhelyei Rónaszék, Aknaszugatag és Aknaszlatina. A bányák a kincstár tulajdonában voltak, és a kamara tisztviselőinek irányításával működtek, a sótermelés és -kereskedelem kincstári monopólium volt. Összesen 10 sóbányát nyitottak meg, amelyek közül 9 termelt, mára viszont egyik sem maradt fenn, mindegyiket elpusztította a vízbetörés. (Gönczy S., Berghauer S., Móga K., 2019).

17. ábra Aknaszlatinai sóbánya

Forrás: <https://karpathir.com/2017/12/05/tovabb-haldoklik-a-sobanya/>

1.4.2. Nárciszok-völgye

Az itt fellelhető vadon élő hegyi nárciszok Európában kevés helyen élnek még. Ez a faj a Déli- és Keleti-Kárpátokban terem, Ukrajnában csak Kárpátalján található meg.

A Nárciszok völgye, a ritka keskenylevelű nárcisz élőhelye eredetileg 257 hektárt foglalt el, de a terület évente egy hektárral zsugorodik a fűzacserjék elterjedése miatt.

A nárciszmezőt, amely általában május elején virágzik, és Kárpátalja egyik legnevezetesebb természeti látványossága, a Kárpáti Bioszféra Rezervátum védi (<https://www.karpataljaturizmus.hu/>).

18. ábra Nárciszok völgye

Forrás: <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-viragzik-a-narciszok-volgye-2/>

1.4.3. Sipot-vízesés

19. ábra Sipot-vízesés

Forrás: <https://kisso.net/>

A Sipot-vízesés Kárpátalja talán egyik legszebb vízesése a maga 16 méterével. Az Ökörmezői járásban található, Fülöpfalvától 6 kilométernyire, a Borzsa-hegységben.

A vízesés tavasszal a legszebb, amikor az olvadó hó megemeli a vízszintet.

A területen 1993 óta évente egyszer fesztivált rendeznek. A világ minden tájáról érkeznek különböző nemzetiségű és teljesen eltérő nézeteket valló emberek, hogy részt vegyenek ezen a fesztiválon, ahol mindenki békésen együtt tud élni (<https://www.karpataljaturizmus.hu/>).

1.4.4. Hoverla

A Hoverla, hegycsúcs Kárpátalja és Ivano-Frankivszk határán, a Csornahorában, a Máramarosi hegységben. A 2061 méteres magasságával az Ukrán-Kárpátok és Ukrajna legmagasabb csúcsa.

Jelenlegi kúp alakja a pleisztocén korszakot követő olvadási folyamat során alakult ki. Szubalpesi éghajlatú, amelyen az erre jellemző növényzet uralkodik. A hegy lábánál fenyőerdő húzódik, fölötte törpefenyő és boróka terem. A „Hoverla” név magyar vonatkozású, melynek jelentése „hóhegy”, mivel a csúcsot az év nagy részében hó borítja (<https://travel.sygic.com/hu/poi/hoverla-poi:8944245>).

20. ábra Hoverla

Forrás: <https://magyarno.com/karpatalja-a-hovar-legendaja/>

1.4.5. Szinevéri-tó

A tó a Keleti-Kárpátok legnagyobbja, a tengerszint felett 989 méter magasan található. Kb. 10 ezer évvel ezelőtt, a jégkorszak után alakult ki a folyómedret elzáró földcsuszamlás következtében és három forrás táplálja vizével. Területe, évszaktól függően, 4–7 hektár, közepes mélysége 8–10m legnagyobb mélysége 22 m (<https://szinever.ewk.hu/>).

21. ábra Szinevéri-tó

Forrás: <https://kisso.net/>

1.4.6. Erdészeti és Faúsztatási Múzeum

Az Erdészeti és Faúsztatási Múzeum egyedülálló, mivel ez az egyetlen Európában, és a világon is csak kettő van: egy Kanadában és egy Ukrajnában.

22.ábra Erdészeti és faúsztatási múzeum

Forrás: <http://szallaskarpatalja.com/dokumentumok/muzeumok>

Az Alsósztinevár közelében található múzeum 2021-ben nyitotta meg újra kapuit, ahol favágók és faúsztatók eszközeit mutatják be. Sajnos a múzeum az 1998-as és a 2001-es árvizek során súlyosan megsérült. A gát- és zsiliprendszer teljesen tönkrement (<https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-ujra-megnyitja-kapuit-az-erdeszeti-es-fausztatasi-muzeum/>).

1.4.7. A Kárpáti Bioszféra Rezervátum

A Kárpátok, Európa egyik legváltozatosabb élővilágú területe. A megyében európai viszonylatban is jelentős számú természetvédelmi terület található.

2007-ben a Kárpátok hegység, a Kárpáti Bioszféra Rezervátum és az Ungi Nemzeti Természetvédelmi Terület (Csornohora, Kuzij, Máramaros, Ung, Svidovec, Uglja-Széleslonka), valamint a szlovákiai bükkösöket a világörökség részévé nyilvánították. A bioszféra-rezervátum ezen részei a Ráhói, Técsői, Huszti és Nagyszőlősi járásban találhatók 180 és 2061 méter közötti magasságokban, és olyan növény- és állatpopulációkat védenek, amelyek a világon ritkák vagy egyáltalán nem fordulnak elő. Ezeket 2011-ben és 2017-ben tovább bővítették. A rezervátum területének nagy részét, erdő borítja (44,1 ezer hektár), ami az összterület 82,2%-át jelenti. A szubalpesi és alpesi rétek mintegy 5000 hektárt foglalnak el. A természetközeli erdők területe 33,3 ezer hektár, amelyből 13,2 ezer hektár tekinthető őserdőnek. A terület 2865 növényfajnak ad otthont, amelyek közül 8 faj szerepel az Európai Vörös Listán, 112 faj pedig Ukrajna Vörös Könyvében. A 2442 állatfaj között 23 európai vörös listás és 82

Ukrajna Vörös Könyvében szerepel (<https://turizmus.com/desztinaciok/ujabb-vilagoroksegi-helyszinnel-gazdagodhat-karpatalja-1162162>).

23.ábra Kárpáti Bioszféra Rezervátum

Forrás: <http://paprikawellness.com.ua/programok/latnivalok/karpati-bioszfera-rezervatum>

2. KUTATÁSI MÓDSZEREK ÉS EREDMÉNYEK

2.1. A kutatás módszertana

A kutatás kérdőíves felméréssel lett végezve.

A kérdőíves felmérés ma talán a leggyakrabban alkalmazott kvantitatív módszer. A kutató választ egy mintát, majd a mintába tartozó személyek mindegyikével felvesz egy kérdőívet. Ezek a vizsgálatok alkalmasak leíró, magyarázó és felderítő kutatási célokra. Ahhoz azonban, hogy egy jól szerkesztett kérdőívvel végül használható adatokat nyerjünk, ismernünk kell a kérdőívek kitöltésének, kitöltetésének főbb módszereit.

Ma már elterjedt a világhálón, webes felületen elhelyezett és kitöltendő kérdőívek alkalmazása. Előnye, hogy nincs kérdezőbiztosi torzítás. A névtelenség és az önálló kitöltés lehetősége az őszinte válaszokat valószínűsíti. Csakhogy a megkérdezettek legjobb szándéka ellenére is, egyes válaszok – például a kérdések félreértelmezése miatt – eltérhetnek a valóságtól. Hátránya, hogy az internettel/számítógéppel nem rendelkezők kimaradnak a vizsgálatból, illetve a számítógép felhasználók sem minden esetben hajlandók a kitöltésre, így a minta jelentős torzulásával járhat (Bonczai I., 2015).

A kérdőív, ami alapján ez a kutatás készült azt szeretne volna elemezni, hogy a debreceni hallgatók mennyire ismerik Kárpátalja idegenforgalmi vonzerőit.

2.2. A kutatás körülményei

A kutatás a Debreceni Egyetem hallgatói körében zajlott, ebből is a Bölcsészettudományi Karon.

A kérdőív a Google űrlapok segítségével lett létrehozva, mivel így több válasz érkezik rá és hatékonyabbá teszi a kutatást.

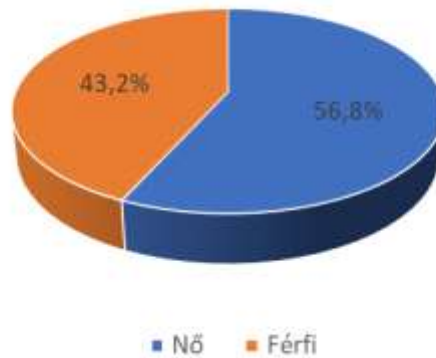
A válaszadók 17-26 évesek, akiket főként a közösségi média segítségével lettek bevonva a kérdőív kitöltésébe. Az egyetem zárt Facebook csoportjába lett feltöltve és ismerősök által terjedt tovább a különböző szakokon.

Az időintervallum amikor a kutatás végezve lett: 2021. november - 2022. április.

2.3. A kérdőív válaszainak elemzése

A kérdőívet 81 ember töltötte ki. 45 kérdésre kellett válaszolni, ebből 10 magára a személyre vonatkozik, 35 pedig Kárpátalja látnivalóira. Az utóbbiban a helyes válaszokra pontokat kellett gyűjteni, ebből a maximum elérhető 35.

Következzenek a kérdőív alapadatai. Először is nemre vonatkozó kérdésre kellett válaszolni. 2 lehetőségből lehetett választani: nő, férfi. A válaszadókból 46 nő és 35 férfi, ami 58,8% és 43,2% -nak felel meg, ahogyan az a feltüntetett diagramon is látható.

24. ábra A nemek megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

A következő kérdés a hallgatók korára vonatkozott. 17-26 éves korú hallgatók töltötték ki. Az arány igen megoszló. Három (3,7%) 17 éves, két (2,5%) 18, tizenhárom (16%) 19, huszonhárom (28,4%) 20 éves, tizenhét (21%) 21 éves, tíz (12,3%) 22 éves, hét (8,6%) 23 éves, két (2,5%) 24, 25, és 26 éves. Tehát a válaszadók közül a legtöbben 20 évesek.

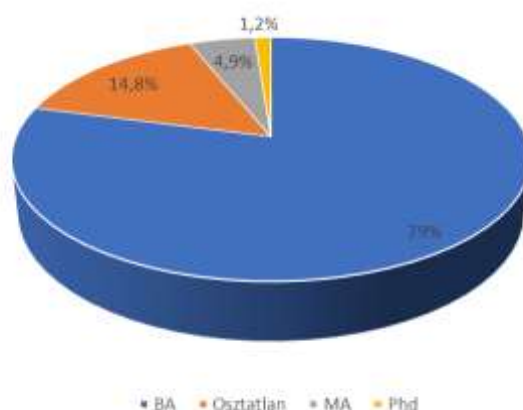
A szakok is megosztóak voltak:

- Kommunikáció- és médiatudomány
- Anglisztika
- Pszichológia
- Szlavisztika
- Politikatudományok
- Szociológia
- Községsszervezés
- Pedagógia
- Történelem

- Szabad bölcsészet
- Fordító és tolmács
- Irodalom-és Kultúratudományi Doktori Iskola
- Tanári
- Germanisztika
- Szociológia
- Közösségszervezés
- Néprajz
- Nemzetközi tanulmányok

1-5. évfolyamosok vettek részt a kutatásban. A legtöbb kitöltő 2. évfolyamos, 48 személy. Ez után következik az 1. és 3. évfolyam, akik mindketten 15-en voltak. 4. évfolyamos nem vett részt, az 5. évfolyamon pedig 3 személy töltötte ki.

A diagramon láthatjuk, hogy a legtöbb kitöltő BA¹ képzési szintű 79%-kal, ez után jön az Osztatlan² szint 14,8%-kal, ezt követi az MA³ 4,9%-kal, majd a PhD⁴ 1,2%-kal.

25. ábra A képzési szint megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

Az iskolai végzettség kérdése a legszínesebb. A kitöltők 51,9%-a középiskolában és gimnáziumban végzett. A második legtöbben líceumban végeztek, ez 27,2%. Ezt követik a főiskolát és egyetemet végzetek 8,6%-kal, majd a szakközépiskolások 7,4%-kal. Érkezett

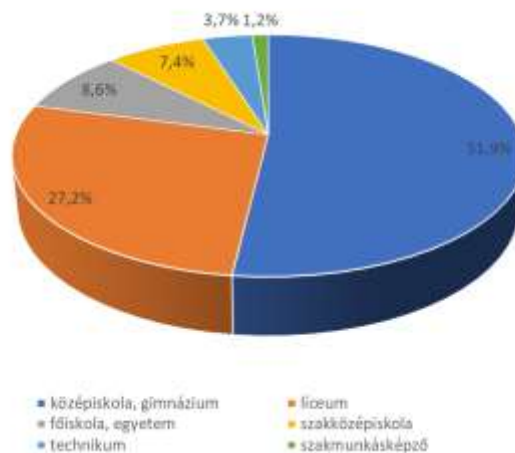
¹ alapképzés

² mesterfokozat alapfokozat kiadása nélkül

³ mesterképzés

⁴ doktori képzés

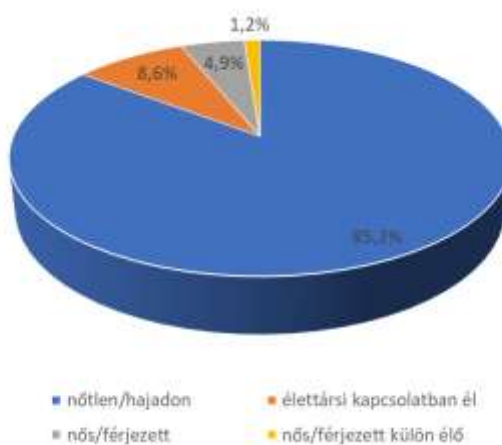
kitöltés technikumban és szakmunkásképzőben végzett hallgatóktól, melyből előbbi 3,7%, utóbbi pedig 1,2%.

26. ábra Iskolai végzettség megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

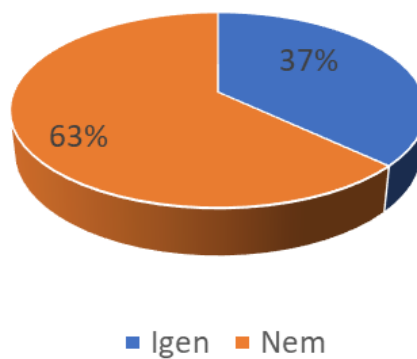
A válaszadók 85,2%-a nőtlen/hajadon, 8,6%-a élettársi kapcsolatban él, 4,9%-a nős/férjezett, 1,2%-a nős/ férjezett külön élő., ezt mutatja a következő diagram is.

27. ábra Családi állapot

Forrás: Saját szerkesztés

Az ábrán láthatjuk, hogy a megkérdezettek közül 51 ember már járt Kárpátalján, ez 63%-ot tesz ki, míg 30 nem, ami 37%.

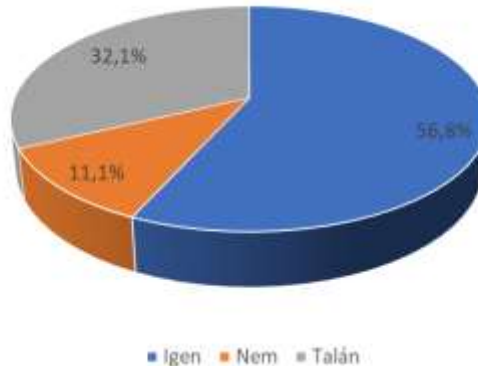

28. ábra Kárpátalján jártak aránya

Forrás: Saját szerkesztés

Ebből következett a kérdés, hogy amennyiben jártak, írják le hányszor. A legtöbben 3 alkalommal jártak Kárpátalján. 9 ember volt, 3-szor, 7 ember, 1-szer, 6 ember 4-szer, ugyanennyi 5-ször, 5 ember 2-szer, 2 ember 6-szor, a további 8 ember pedig ezeknél is többször.

A válaszadók 56,8%-a tervez Kárpátaljára látogatni, 32,1%-a nem tudja, 11,1% pedig nem is tervezi az odautazást. Ezt mutatja a következő ábránk.

29. ábra A látogatást tervezők aránya

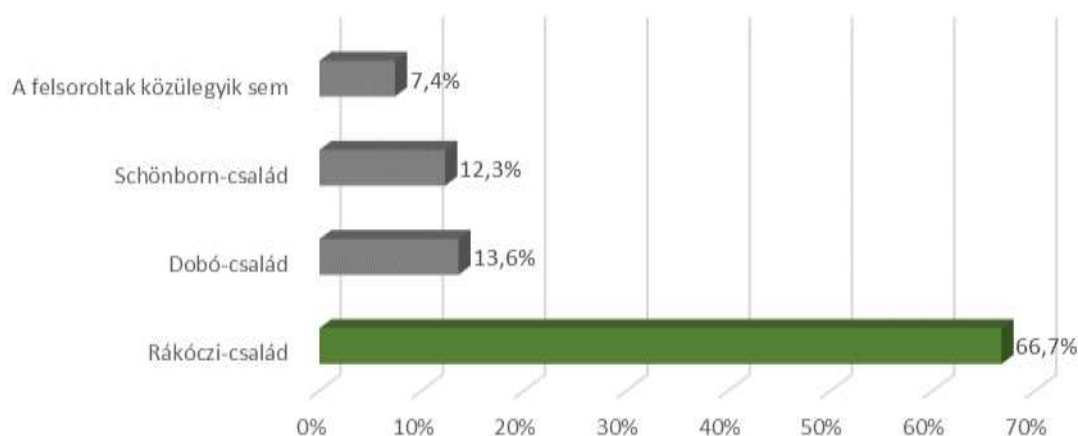
Forrás: Saját szerkesztés

A következőkben a Kárpátaljára vonatkozó kérdéseket szeretném elemezni. A kérdőív öt részből állt. Az első részben be kellett karikázni a helyes választ. A második részben el kellett dönteniük, hogy a feltett állítások igazak-e vagy hamisak. A harmadik részben adott volt egy leírás, ami alapján ki kellett választani azt a választ amire az illett. A negyedik részben azt kellett megjelölni, hogy mit látnak az adott képeken, az ötödik pedig vaktérkép volt.

A kérdések feleletválasztósak voltak, így a hallgatóknak csak meg kellett jelölniük azt, amit helyesnek gondolnak.

Kezdjük az I. résszel. Itt 8 kérdésre kellett válaszolni, mindegyik kérdésnél 4 válaszlehetőség közül választhattak a kitöltők.

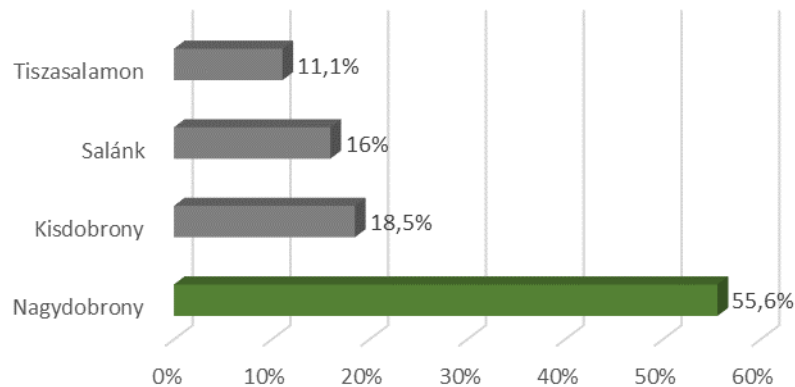
Az első kérdés az volt, hogy melyik nemesi család birtokolta a Munkácsi várat. Ez egyike azoknak a kérdéseknek amire a legtöbb helyes válasz érkezett. Ahogyan azt a diagramon is láthatjuk, 4 lehetőség közül lehetett választani. A hallgatók 66,7%-a tudta, hogy a Rákóczi-család a helyes válasz, ez 54 személyt jelent. 13,6%-a, vagyis 11 személy azt válaszolta, hogy a Dobó-család, 10 személy, vagyis 12,3% azt, hogy a Schönborn-család, 6 az az 7,4%, hogy a felsoroltak közül egyik sem.

30. ábra „Melyik nemesi család birtokolta a Munkácsi várat?”

Forrás: Saját szerkesztés

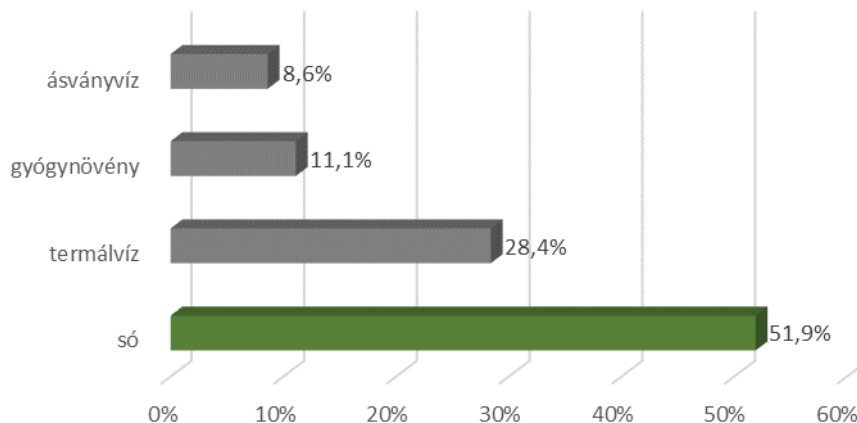
A második kérdésben – melyik település a „paprikafonás fellegvára” – is a helyes választ, Nagydobronyt jelölték legtöbben, vagyis 45-en, ami 55,6%-nak felel meg. A második legtöbbet jelölt válasz Kisdobrony lett 15 személlyel és 18,5%-kal. Ez arra enged következtetni, hogy a Dobronyt a válaszolók többsége tudta, csak azt nem, hogy Nagy vagy Kis. A további válaszlehetőségek Salánk és Tisasalamon voltak, melyből előbbi 13 vagyis 16% jelölt, utóbbit pedig 9, az az 11,1%.

31. ábra „Melyik település a „paprikafonás fellegvára?”

Forrás: Saját szerkesztés

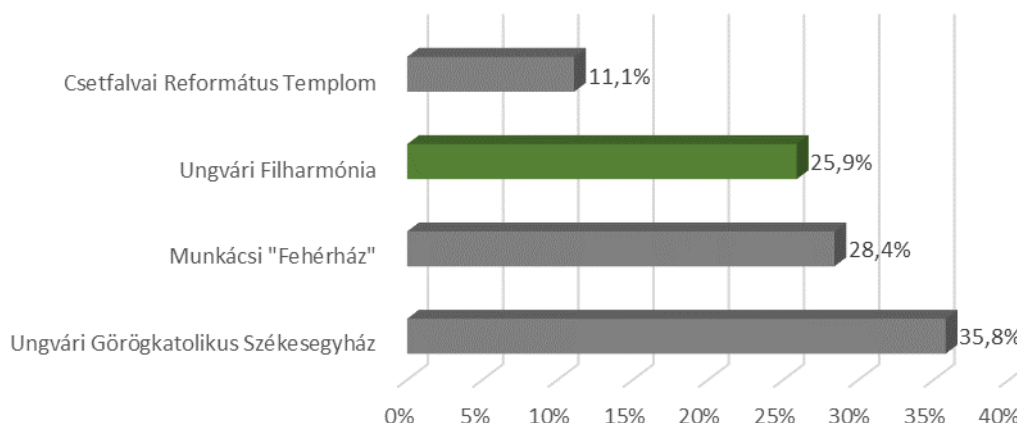
A harmadik kérdés: „Milyen erőforrásra épül Aknaszlatina?” A legtöbbet megjelölt válasz a só lett, ami a helyes válasz. A válaszadók 51,9%-a jelölte meg, ez 42 embert jelent. A második legtöbbet jelölt válasz a termálvíz volt 28,4% 23 emberrel. A harmadik legtöbbet jelölt a gyógynövény lett 9 válasszal, ami 11,1%, az utolsó pedig az ásványvíz 7-tel, ami 8,6%.

32. ábra „Milyen erőforrásra épül Aknaszlatina?”

Forrás: Saját szerkesztés

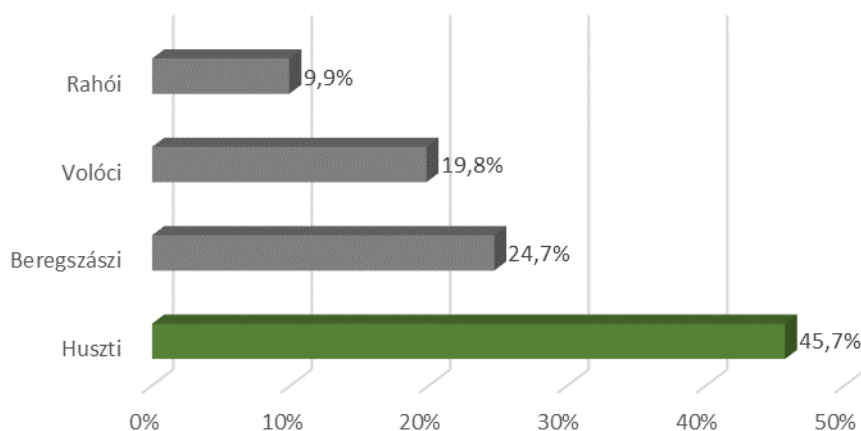
A negyedik kérdésben ki kellett választani azt a helyet, melynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz. Ez az első, amelyben a többség a rosszra szavazott. A legtöbb válasz (29) az Ungvári Görögkatolikus Székesegyházra érkezett, ez 35,8%. A második legtöbbet jelölt a Munkácsi „Fehérház” lett 23 választással, ami 28,4%. A helyes választ, vagyis az Ungvári Filharmóniát 21-en, az az 25,9% jelölte. Végül 9-en (11,1%) a Csetfalvai Református Templomot.

33. ábra Melyik helynek volt köze a kárpátaljai zsidósághoz?

Forrás: Saját szerkesztés

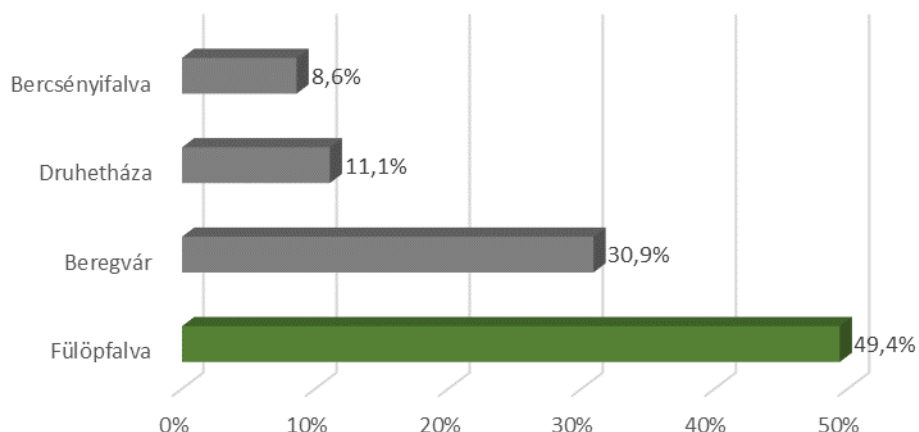
Ötödik kérdés, hogy „Melyik járásban található a Nárciszok völgye?”. A legtöbbet kapott válasz a Huszti lett, 37 jelölés, tehát 45,7% a helyes választ jelölte. A második a Beregszászi lett 24,7%-kal, ez 20 jelölőt jelent. A harmadik a Volóci lett 16 választással, ami 19,8%. A legkevesebben – 8-an – pedig a Rahóit jelölték, ami 9,9% lett.

34. ábra „Melyik járásban található a Nárciszok völgye?”

Forrás: Saját szerkesztés

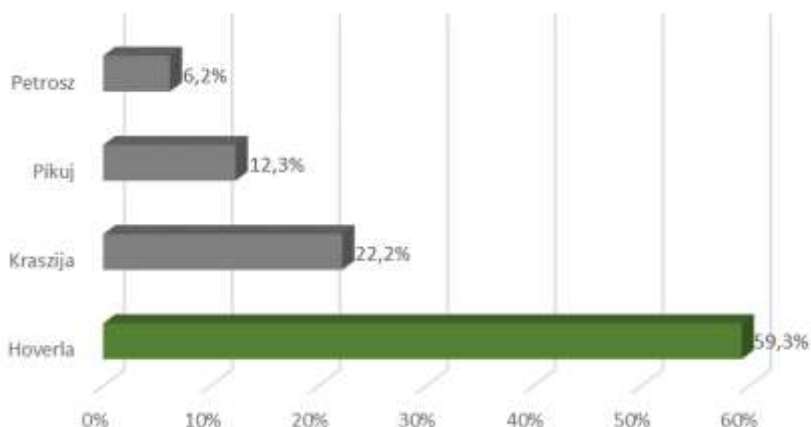
A hatodik kérdés: „Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?”. A legtöbbet a helyes válasz választották legtöbben, ami Fülöpfalva. 40 személy, vagyis 49,4% kattintott erre. Beregvárra 25-en gondoltak, ami az egész 30,9%-a. 11,1%, vagyis 9 személy Druhetházát jelölte, majd legkevesebben, 7-en, Bercsényifalvát, ami 8,6%.

35. ábra „Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?”

Forrás: Saját szerkesztés

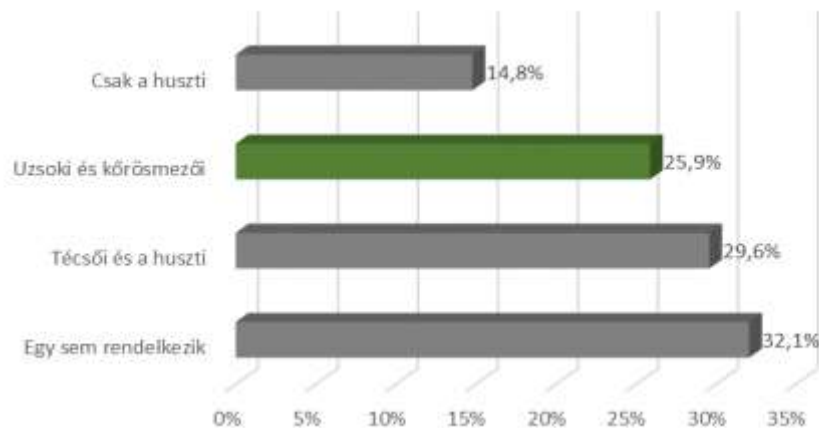
A hetedik, az Ukrán Kárpátokra és egyben Ukrajna legmagasabb pontjára kérdez rá. 48 hallgató, az az 59,3% a helyes választ, a Hoverlát választotta. 18-an jelölték a Krasziját, ez 22,2%, 10-en a Pikujt, ami 12,3% és 5-en a Petroszt ami 6,2%.

36. ábra „Melyik hegy az Ukrán Kárpátok és egyben Ukrajna legmagasabb pontja?”

Forrás: Saját szerkesztés

Az utolsó kérdés az UNESCO Világörökségére vonatkozott, hogy mely templom(ok) tartoznak hozzá Kárpátaljáról. A legtöbb válaszadó azt gondolta egy sem rendelkezik. Ezt 26 ember, vagyis 32,1% választotta. A második legtöbben a técsői és huszti templomokra szavaztak (24-en, ami 29,6%). Az uzsoki és körösmező templomok kaptak 21 választ, ez 25,9%, ami a helyes válasz volt. Legkevesebben a „csak a huszti” választ jelölték (12-en, ami 14,8%).

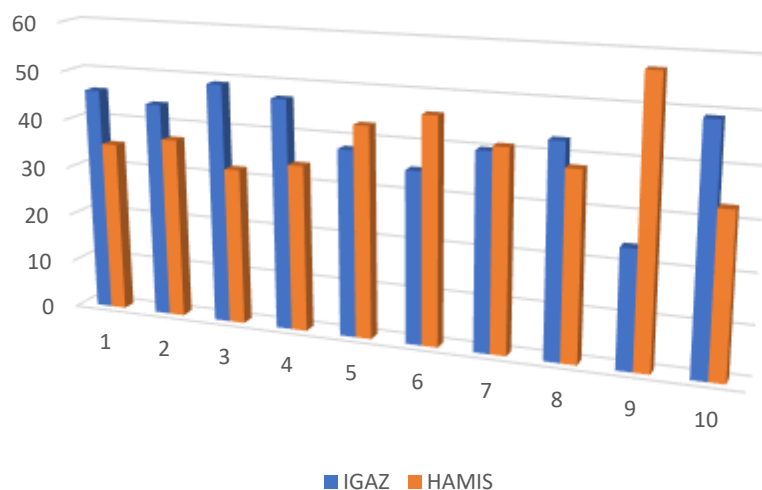
37. ábra „Kárpátalján mely templom(ok) tartoznak UNESCO Világörökségéhez?”

Forrás: Saját szerkesztés

A második kérdéscsoport az igaz/hamis állítások voltak, melyekből tíz volt. Ezek a következő képen alakultak:

1. A Kankó vár a nagyszőlősi járásban található. – igaz. Erre az állításra 81 válaszadóból 46 helyesen válaszolt (56,8%), míg 35 helytelen választ adott (43,2%).
2. A munkácsi vár három szerkezeti egységből áll. – igaz Ezt az állítást 81 emberből 44-en, vagyis 54,3% tudta helyesen, 37-en, ami 45,7%, pedig helytelen választ adtak rá.
3. A Szinevéri Nemzeti Parknál található az Erdészeti és Faúsztatási Múzeum – igaz. Erre az állításra 49-en (60,5%) adtak helyes választ, miszerint a Szinevéri Nemzeti Parkban található az Erdészeti és Faúsztatási Múzeum, és 32-en (39,5%) nem tudták erre a kérdésre a helyes választ.
4. A Kárpáti Bioszféra Rezervátum egy területileg összefüggő egységet alkot – hamis. Mivel ez a terület nyolc összefüggő egységet alkot, így ez a válasz hamis, amelyet csak 34 ember talált el, ez 42%.
5. Az Árpád-vonal védelmi rendszert az I. világháború során építették ki – hamis. Erre a kérdésre 43-an adtak helyes választ, tehát 53,1%, mivel az Árpád-vonal a II. világháború során épült ki. Arra, hogy igaz 38 válasz érkezett, ami 46,9%.
6. Az Ukrajna Állami Allergológiai kórház Husztsófalván működött – hamis. Ez az allergológiai intézmény Aknaszlatinán működött, mivel itt vannak a sóbányák. Erre a kérdésre 46-an adtak helyes választ (56,8%), miszerint a kórház nem Husztsófalván volt, 35-en helytelenül ítélték meg (43,2%)

7. A kovászói vár egykoron a Dobó család birtokában állt – hamis. Erre a válaszra a megkérdezettek fele 41-en adtak helyes választ, miszerint tudták, hogy a szerednyei vár volt a Dobó család birtokában, 40-en helytelenül válaszoltak. Tehát 50,6% válaszolt jól, 49,4% pedig helytelenül.
8. A tiszaujlaki csata idején Rákóczit egy turulmadár segítette győzelemre – igaz. Azt, hogy hamis 38-an válaszolták, ami 46,9%, míg a többség igaznak vélte az állítást.
9. Beregszász legendája egy Szín nevű pásztorhoz kötődik – hamis. Erre a kérdésre válaszoltak a legtöbben helyesen. Feltehetőleg mindenki tudta, hogy Beregszász városa egy pásztorhoz kapcsolódik, aki Szász nevű volt, így helyesen válaszolt 57 ember (70,4%), hogy hamis és 24 (29,6%) csak, hogy igaz.
10. Tizacsoma határában 26 honfoglalás kori sírt tártak fel. – igaz. Ezt az állítást 49-en (60,5%) válaszolták meg helyesen, miszerint Tizacsomán 26 honfoglalási sírt tártak fel, 33-an (40,7%) helytelenül válaszoltak.

38. ábra Az igaz vagy hamis állítások válaszai

Forrás: Saját szerkesztés

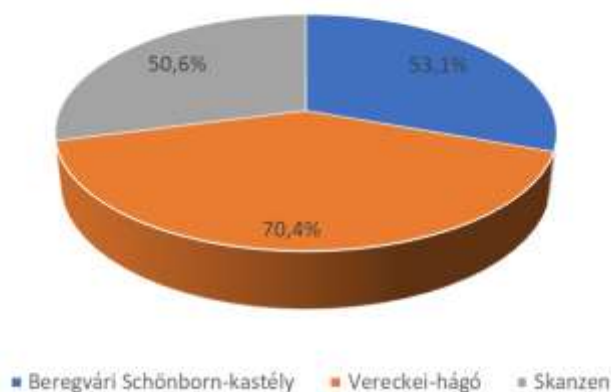
A III. részben ki kellett választani azt az opcionális választ amire a megadott leírás illett. Ebben a részben 3 kérdésre kellett választ adni. Itt 3 mondatból kellett rájönniük a hallgatóknak mi a helyes válasz, majd 3 válaszlehetőség közül választhattak.

Ebből az első: „1. Jelenleg szanatóriumként funkcionál. 2. Az épületet állítólag az asztronómia jegyében tervezték. 3. Számos forrás gazdagítja, legismertebb közülük az Örök Fiatalság forrása.” A kérdezettek 53,1%-a tudta, hogy a Beregvári Schönborn-kastélyról van

szó, ami 43 válaszadót jelent. 24-en (29,6%) a Munkácsi várra gondolt, 16 (19,8%) pedig a Nagyszőlősi Perényi-kastélyra.

A második ebből a részből azokat az állításokat adta meg, hogy Matl Péter volt a tervező, hogy több szimbólumrendszert is rejt és hogy a hét magyar törzset is szimbolizálja. Innen már könnyebben rájöhettek, hogy a Vereckei-hágóról van szó, így ezt is jelölték a legtöbbet, 57-en, ami az egész 70,4%-a. A második legtöbb jelölést kapott válasz 17 kattintással és 21%-kal a Szolyvai emlékpark lett, a harmadik pedig az Uzsoki-hágó emlékmű 9 kattintással, ami 11,1%.

A harmadik kérdés leírása: 1. Területén helyezkedik el a Szent Mihály görögkatolikus fatemplom. 2. Az épületek elhelyezésénél figyelembe vette a népi szokásokat. 3. Az előkészítő munkák közel egy évtizeden át tartottak. 41-en, vagyis 50,6% a helyes választ, a Skanzen jelölte. A következő 28 választással, ami 34,6% az Ungvári Görögkatolikus székesegyház volt, az utolsó pedig a Csomai Honfoglalási emlékpark 14 válasszal, ami 17,3%-ot jelent.

39. ábra A helyes válaszok a leírás alapján diagram

Forrás: Saját szerkesztés

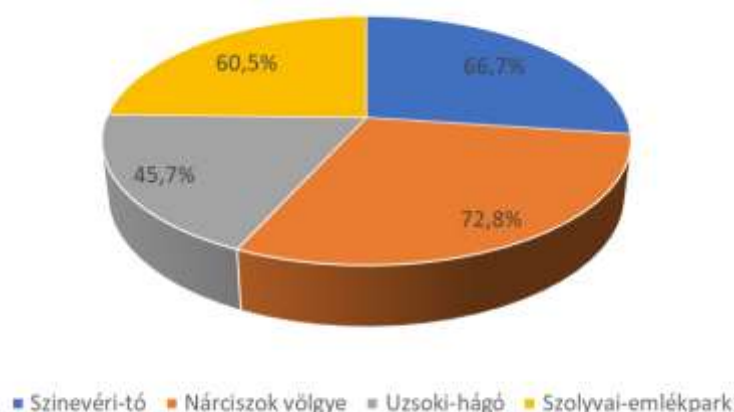
A IV. részben képek voltak láthatóak, amik alapján meg kellett jelölni mi látható rajtuk. 4 kérdés volt itt, 3 válaszlehetőséggel.

Az elsőn a Szinevéri-tó képe volt látható. Ezt 54-en, vagyis 66,7% választotta. 14-en, 17,3% a Brebeneskul-tavat és 13-an 16% a Neszámovite-tavat választották.

Az másodikon a Nárciszok völgyének képe volt, amit el is találtak. Ahogy lentebb látjuk is, 59 hallgató jelölte ezt, ami 72,8%. Ezzel ez lett a legtöbb helyes jelölést kapott válasz. Itt 16-an a Kuzij természetvédelmi területet jelölték, ez 19,8%. Végül 6 személy, 7,4% a Gyulai-hegy mellett döntött.

A következő képen az Uzsoki-hágó volt látható. A legtöbben ezt a választ adták, 37 ember, 45,7%. A második legtöbben a Tatár-hágóra gondoltak, ez 26 személyt jelent, ami 32,1%. A legkevesebbet, 18-at, 22,2%-ot a Toronyai-hágó kapta.

Végül a IV. rész utolsó kérdésében a Szolyvai-emplékparkot kellett felismerni. Erre a válaszadók 60,5%-a tudta a választ, vagyis 49 ember. További 21 ember, 25,9% az Árpád-vonal maradványaira gondolt Felsőgerebennél, majd a maradék 11 ember az Ungvári szabadtéri néprajzi múzeum mellett döntött, ez pedig 13,6%.

40. ábra A képeket eltaláló válaszok

Forrás: Saját szerkesztés

Ezt követően az utolsó, tehát az V. feladatrész jött. Ez volt a legnehezebb és időigényesebb feladat, hiszen ez egy vaktérkép volt, amelyen fel kellett tüntetni 10 ismertebb látnivalót. Ezt olyannyira nehéznek találták, hogy voltak, akik nem is mindet jelölték be. A feladat úgy nézett ki, hogy látható volt Kárpátalja térképe, és párosítani kellett a neveket a betűkkel.

A helyes válaszok:

- Munkácsi vár - c
- Ungvári vár - a
- Sipot-vízesés - f
- Szinevéri-tó - g
- Vereckei-hágó - e
- Hoverla - j
- Beregvári Schönborn-kastély - d
- Beregszász – b

- Iza - h
- Aknaszlatina – i

A Munkácsi várat 31-en találták el a 78-ból, ami az egész 39, 7%-a. A legtöbben az Ungvári várral keverték össze, arra 19 válasz, 24,4% érkezett. A többi megoszlik a maradék 8 helység között szinte arányosan 2-5 db válasszal.

Az Ungvári várat 33 diák jelölte szintén 78-ból, ez 42,3%. Beregszász helyére tette 14 ember, vagyis a kitöltők 10,3%-a. A harmadik legtöbbször válasz ennél még a Munkácsi vár volt 10,3%-kal, az az 8 emberrel. A válaszok alapján ezt tudják a legtöbben, hogy hol található.

A Sipot-vízesés esetében 75-ből 14 helyes válasz született, ami a kitöltések 18,7%-a, viszont itt ugyanennyien a Munkácsi várat is megjelölték. 13 ember, 17,3% a Beregvári Schönborn-kastélyt jelölte ide, 7-en, 9,3% a Szinevéri-tavat, Beregszászt és az Ungvári várat. A többi megoszlott a maradék között.

A Szinevéri-tavat 74/15 személy eltalálta, ami 20,3%. A legtöbben, 13 személy, ami 17,6%, a Vereckei-hágó helyére tették volna, illetve 11-en, 14,9% a Schönborn-kastélyára. 9-en, 12,2% a Sipot-vízezést hitték a tónak, további 7-7 diák (9,5-9,5%) Beregszászt és a Munkácsi várat jelölte, 6 személy Izát, ez 8,1%, 4 személy, 5,4% az Ungvári várat, 3 (4,1%) pedig Aknaszlatinát. A Hoverlát senki nem jelölte itt.

A Vereckei-hágót szintén 74-ből jelölték 26-an, ez 35,1%. A 2. legtöbbet jelölt hely a Sipot-vízesés lett, majd 10-10 válasszal és 13,5% - 13,5%-kal a Szinevéri-tó és a Schönborn kastély lett a következő. A többi válasz megoszlott a maradék nevek között.

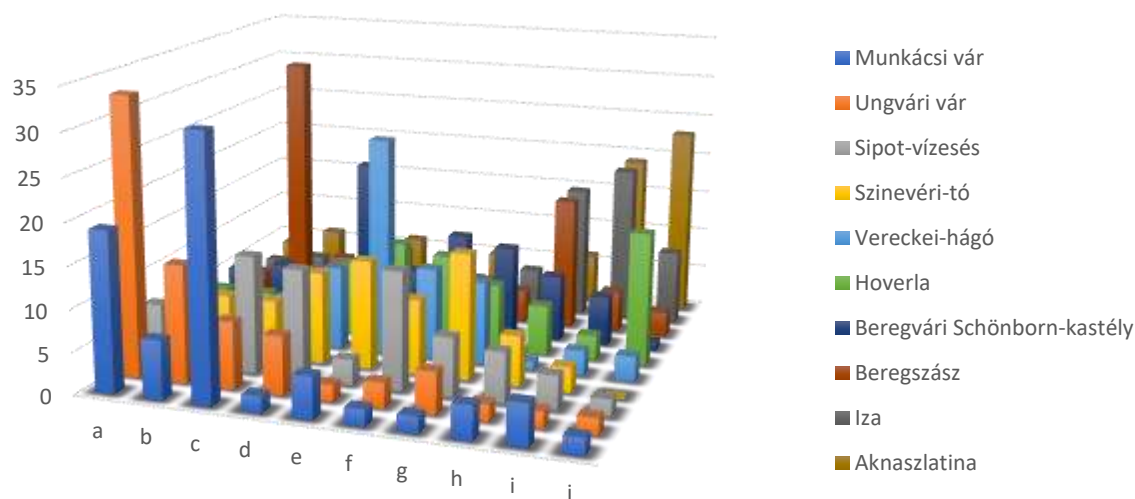
A Hoverlát 16-an tudták helyesen feltüntetni a 74-ből, ez 21,6%-nak felel meg. A többi 68 pedig rosszul helyezte el a térképen.

A Schönborn – kastély is okozott gondot a legtöbb megkérdezetteknek, ugyanis mindössze 20-an tudták helyesen bejelölni helyesen a térképen 77-ből, ami 26%.

Beregszász – a másik hely, amiről a legtöbben tudják, hogy hol van. 31-en jelölték be helyesen, vagyis 40,3% tudta hol van, 46-an pedig teljesen máshová tették. A második legtöbbet jelölt itt Iza lett, 16 (20,8%) válasszal.

Iza nem tartozik a legismertebb helyek közé, legalábbis a külföldiek körében. Nem is a helyes válasz lett a legtöbbet jelölt, hanem Aknaszlatina helye. 19-en helyezték oda, ami 26%. A valódi helyét 16-an találták el, ez 21,9%. 73 válaszadóból 38-an nem jó helyre helyezték el.

Aknaszlatina – összesítésben ez is a nehéz kérdések közé tartozik, mivel ezt is csak 19 ember jelölte be helyesen (24,7%), 58 pedig nem. A legtöbben a Hoverla helyére tették a térképen (23 személy, 29,9%).

41. ábra Térképes feltüntetés

Forrás: Saját szerkesztés

Összesítve azt kell, hogy elmondjam, hogy elég kevés válaszoló tudta feltüntetni a helységeket helyesen a térképen, de így is a helyes válaszok voltak a legtöbbet jelöltek.

Kárpátaljáról és annak látnivalóiról nincs elég információ. A források régiiek, nem naprakészek, így nem ragadják meg az emberek figyelmét. Ha ezek frissítve lennének és jobban figyelembe helyezve, akkor sokkal több emberhez elérne, hogy milyen nagyszerű is hazánk. A fiatalok az internet világában élnek, főként a közösségi médiákban. Véleményem szerint ezt kellene kihasználni, fotókat feltölteni és ellátni azokat érdekes leírásokkal. A régió népszerűsítéséhez lehetne akár egyetemi túrákat is szervezni, vagy pályázatokat hirdetni, hogy a diákok megismerjék a szomszédos országok természeti és kulturális értékeit, hiszen a személyes tapasztalás adja a legtöbb értéket. Mindezt természetesen a háború után, hiszen addig többen is félnek idelátogatni.

ÖSSZEFOGLALÁS

Először is hálás vagyok mind a 81 embernek, aki vette a fáradságot és kitöltötte a kérdőívet ezzel segítve a kutatásomat.

Összességében véve véleményem szerint egészen jó eredmények születtek. Meglepődve figyeltem, hogy mennyi magyarországi diák ismeri Kárpátalja idegenforgalmi vonzerőit. A kitöltés alatt volt szerencsém beszélni pár hallgatóval, akik elmondták, hogy több kérdést azért tudtak, mert a történelem órájukon volt róla szó. Nagyon sokan a logikájukat használták egy-egy feladathoz, így felismerték például a helyszíneket a fotók alapján.

A legtöbb helyes választ kapott kérdések:

1. Melyik nemesi család birtokolta a Munkácsi várat? (54 / 81)
2. Beregszász legendája egy Szín nevű pásztorhoz kötődik. (57 / 81)
3. Jelölje meg, hogy mi látható az adott képeken! – Nárciszok -völgye (59 / 81)

A leggyakrabban elhibázott, az 50%-nál ritkábban helyes választ kapó kérdések:

1. Válassza ki azt a helyet, melynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz. (21 / 81)
2. Melyik járásban található a Nárciszok Völgye? (37 / 81)
3. Kárpátalján mely templom(ok) tartoznak UNESCO Világörökségéhez? (19 / 81)
4. A Szinevéri Nemzeti Parknál található az Erdészeti és Faúsztatási Múzeum. (32 / 81)
5. A Kárpáti Bioszféra Rezervátum egy területileg összefüggő egységet alkot. (34 / 81)
6. Jelölje meg, hogy mi látható az adott képeken! – Uzsoki -hágó (37 / 81)

Továbbá a vaktérképes feladat jelentett a legtöbb hallgató számára nehézséget. Szerintem maga a feladat nehézsége mellett, az is gond volt, hogy a 10 helység soknak bizonyult, ezért ugrottak át rajta.

Ahogy az már említésre került, a hallgatók 63%-a járt már Kárpátalján, míg 37% nem. Az ő válaszaikban láthatunk nagyobb különbségeket érthető módon. A kérdőívben összesen 35 pontot lehetett gyűjteni, ha minden válasz helyes. A kapott válaszokat elemezve átlagszámítással megtudhattuk, hogy azok, akik jártak már Kárpátalján a 35-ből 17,9 pontot (51,1%), akik pedig még nem jártak, 12,4 (35,4%) pontot tudtak összegyűjteni. A legtöbb különbséget azokban a kérdésekben lehetett látni, mint, hogy „Melyik város a paprikafonás fellegvára?”, vagy, amelyik Aknaszlatina erőforrására kérdez rá, mert azok, akik még sosem voltak a vidéken – egy-egy kivétellel – a termálvizet hitték helyesnek. A kérdésre, hogy „Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?” a Kárpátalján még nem járt hallgatók szinte kivétel nélkül Beregvárt választották, míg akik jártak, tudták, hogy Fülöpfalva a helyes

válasz. Tehát az itt járt hallgatók 15,7%-kal jobban ismerték az itt található idegenforgalmi objektumokat.

Előzetes tapasztalatok alapján sokkal rosszabb eredményre számítottam, tekintve, hogy egyik válaszadó sem turizmust tanul. Örömmel láttam, hogy sokan közülük jártak már Kárpátalján, akik pedig nem, azok szeretnének eljönni.

Azt a lehetett látni, hogy a diákok érdeklődőek az olyan turisztikai látnivalók iránt, amiket nem feltétlen ismernek vagy hallottak róla.

Szerintem probléma, hogy Kárpátaljáról nincsenek naprakész információk. A források elavultak, így nem teszik lehetővé, hogy felkeltsék az emberek figyelmét. Ezeket kellene frissíteni és beintegrálni a modern kommunikációs platformokra. Ebben részt vehetnének a helyi és regionális szervezetek is, hiszen ők rendelkeznek a legaktuálisabb élményekkel. Egyetemi túsakkal, vagy ahogy már említettem is akár pályázatokkal szintén lehetne népszerűsíteni a hallgatók körében. Véleményem szerint, így lehetne változást elérni a Kárpátaljáról szóló információáramlásban és többen eljönnének felfedezni a régiót. Mindezt természetesen a háború után, hiszen addig többen is félnek idelátogatni.

Végül pedig úgy vélem, hogy a célokat némiképp teljesíteni tudtam. Fel tudtam mérni a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar valamennyi hallgatójának ismeretét és segíteni tudtam nekik abban, hogy ha eddig nem tudták ezeket az információkat, akkor erről is tudomást tudtak szerezni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Balla Gyula: Nagydobrony – Egy falu, amely a térképen is megtalálható. Magyarságkutatás, 1988
2. Csanádi György: Sorsfordító évek sodrásában. Ungvár, 2004. 48–335. o.
3. Dupka György: Népünk temetője: Szolyva Kárpát-medencei magyarság kegyhelye. A szolyvai gyűjtőtábor történetéből Tanulmány. Beregszász, Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, p. 11
4. Dr. Boncz Imre: Kutatásmódszertani alapismeretek, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 2015, p.30-37
5. Gönczy Sándor, Berghauer Sándor, Móga Kristóf: Erőforrás vagy veszélyforrás? Az aknaszlatinai (Solotvyno) sóbányák múltja, jelene és jövője. Georesource of geohazard? Past, present and future of the salt mines in Solotvyno c. tanulmány, 2019
6. Isztorija Gorodov i szjol Ukrainzkoiy SZSZR. Zakarpatszkaja oblaszty. (Az Ukrán SZSZK városainak és falvainak története. Kárpátontúli terület.) Kijev, 1982. Insztyitut Isztorii Akagyemii Nauk USZSZR 518.p.
7. Kovács Sándor: Kárpátaljai útravaló, Püspöki Kiadó, Budapest, 1999
8. Lehoczky Tivadar: Adalékok Beregszász történetéhez. CLIO Történelem, honismeret, néprajz. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 1999. 5. o.
9. Molnár József–Molnár D. István: Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Beregszász, 2005. 26–38. o.
10. Réthy Károly: Aknaszlatina, az európai sóbányászat egyik fellegvára. Bányászati Közlemények, 2010. 1. sz. 42–48.

Internetes forrás

1. Espán Margaréta: A palócok és a különlegességek hazája. Kárpátalja.net, 687. szám, 2014. március 13. (<https://karpataljalap.net/2014/03/13/palocok-es-kulonlegessegek-hazaja>) (2023.03.30.)
2. Lajos Mihály: Műemlékek a Nagyszőlősi járásban. Az ősember telephelyétől a neoreneszánsz szökőkútig. Kárpátalja.net, 722. szám, 2014. november 13. (<https://karpataljalap.net/2014/11/13/muemlekek-nagyszolosi-jarasban>) (2023.05.20.)
3. <http://paprakawellness.com.ua/programok/latnivalok/karpati-bioszfera-rezervatum> (2023.03.20.)

4. <http://skanzen.hu/hu> (2022.11.11.)
5. <http://szallaskarpatalja.com/dokumentumok/muzeumok> (2023.02.20.)
6. <https://hazajaroegylet.hu/uticelok/uzsoki-hago/> (2023.03.20.)
7. <https://karpatalja.blog.hu/> (2023.02.20.)
8. <https://karpatalja.ma/karpatalja/szines/ket-karpataljai-templom-a-legszebb-ukrajnai-muemlekek-kozott/> (2023.02.20.)
9. <https://karpatalja.ma/karpatalja/szines/ket-millio-hrivnyat-kulonitettek-el-az-ungvari-var-felujitasara/> (2022.11.21.)
10. <https://karpatalja.ma/kultura/kulturalis-hirek/a-kulturalis-vilagorokseg-reszeve-nyilvanitottak-ket-karpataljai-fatemplomot/> (2022.11.11)
11. <https://karpatalja.ma/kultura/kulturalis-hirek/honfoglalasi-emlekunnepeget-tartott-a-kmksz-tiszacsoman/> (2023.04.20.)
12. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-ujra-megnyitja-kapuit-az-erdeszeti-es-fausztatasi-muzeum/> (2022.11.10.)
13. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-viragzik-a-narciszok-volgye-2/> (2023.04.30.)
14. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma-az-ungvari-skanzen> (2022.02.20.)
15. <https://karpatalja.ma/sorozatok/legendak-karpataljan/legendak-karpataljan-> (2022.11.03.)
16. <https://karpataljalap.net/2014/11/13/muemlekek-nagyszolosi-jarasban> (2022.11.21.)
17. <https://karpathir.com/> (2022.02.20.)
18. <https://karpathir.com/2017/12/05/tovabb-haldoklik-a-sobanya/> (2023.04.20.)
19. <https://kiszo.net/> (2023.02.20.)
20. <https://kiszo.net/2019/07/28/amit-erdemes-felfedezni-schonborn-kastely/> (2022.11.21.)
21. <https://magyarano.com/karpatalja-a-hovar-legendaja/> (2023.03.23.)
22. <https://szinever.ewk.hu/> (2022.11.10)
23. <https://travel.sygic.com/hu/poi/hoverla-poi:8944245> (2022.11.05.)
24. <https://turizmus.com/desztinaciok/ujabb-vilagoroksegi-helyszinnel-gazdagodhat-karpatalja-1162162> (2022.11.03.)
25. <https://www.karpataljaturizmus.hu/> (2022.11.03)
26. <https://www.ungvar.eu/szabadido/osszes> (2022.11.21.)
27. <https://www.tiszai.ertekek.hu/> (2023.02.23.)

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra Munkácsi-vár.....	5
2. ábra Kankó vár	6
3. ábra Kovászói vár.....	6
4. ábra Beregvári Schönborn-kastély	7
5. ábra Ungvári vár.....	8
6. ábra Ungvári Filharmónia	9
7. ábra Uzsoki Szent Mihály Arkangyal Templom.....	9
8. ábra Kőrösmezői Sztrukovszka fatemplom.....	9
9. ábra Árpád-vonal.....	10
10. ábra Skanzen	11
11. ábra A „paprika-fonás fellegvára”.....	12
12. ábra Beregszász	12
13. ábra Tiszacsomai Honfoglalási Emlékpark.....	13
14. ábra Vereckei-hágó emlékmű.....	14
15. ábra Uzsoki-hágó.....	15
16. ábra Szolyvai-Emlékpark	15
17. ábra Aknaszlatinai sóbánya.....	16
18. ábra Nárciszok Völgye	17
19. ábra Sipot-vízesés.....	17
20. ábra Hoverla	18
21. ábra Szinevéri-tó	18
22. ábra Erdészeti és Faúsztatási Múzeum.....	19
23. ábra A Kárpáti Bioszféra Rezervátum	20
24. ábra A nemek megoszlása	22
25. ábra A képzési szint megoszlása	23
26. ábra Iskolai végzettség megoszlása.....	24
27. ábra Családi állapot	24
28. ábra Kárpátján jártak aránya.....	25
29. ábra A látogatást tervezők aránya	25
30. ábra „Melyik család birtokolta a Munkácsi várat?”	26
31. ábra „Melyik település a „paprikafonás fellegvára?”	27
32. ábra „Milyen erőforrásra épül Aknaszalatina?”	27

33. ábra Melyik helynek volt köze a kárpátaljai zsidósághoz?	28
34. ábra „Melyik járásban található a Nárciszok völgye?”	28
35. ábra „Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?”	29
36. ábra „Melyik hegy az Ukrán Kárpátok és egyben Ukrajna legmagasabb pontja?”	29
37. ábra „Kárpátalján mely templom(ok) tartoznak UNESCO Világörökségéhez?”	30
38. ábra Az igaz vagy hamis állítások válaszai	31
39. ábra A helyes válaszok a leírás alapján diagram.....	32
40. ábra A képeket eltaláló válaszok	33
41. ábra Térképes feltüntetés.....	35

MELLÉKLET

Kovács Alexandra vagyok, A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola másodéves turizmus szakos hallgatója. Munkám témája „A kárpátaljai idegenforgalmi objektumokkal kapcsolatos ismeretvizsgálat a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatói körében”, amely megírása érdekében készítettem az adott kérdőívet. A kitöltés nagy segítség lenne a munka sikeres elvégzését tekintve. Előre köszönöm a rá szánt időt!

Általános adatok

Neme

1. nő 2. férfi

Kora

Szak

Évfolyam

Képzési szint

1. BSc
2. MSc
3. Osztatlan
4. PhD

Iskolai végzettsége

1. általános iskola	5. szakközépiskola
2. szakmunkásképző	6. technikum
3. középiskola, gimnázium	7. főiskola, egyetem
4. gimnázium, líceum	

Családi állapota

1. nős/férjezett	4. elvált
2. nőtlen/hajadon	5. özvegy

3. nős/férjezetett külön élő

6. élettársi kapcsolatban él

Járt-e már Kárpátalján? Ha igen, akkor hány alkalommal?

1. Igen, _____

2. Nem

Tervez valamikor ellátogatni Kárpátaljára?

1. Igen

2. Nem

3. Nem tudom

I. Karikázza be a helyes választ!

1. Melyik nemesi család birtokolta a Munkácsi várat?

- a) Schönborn-család
- b) Dobó-család
- c) Rákóczi-család
- d) A felsoroltak közül egyik sem

2. Melyik település a „paprikafonás fellegvára”?

- a) Tiszasalamon
- b) Nagydobrony
- c) Kisdobrony
- d) Salánk

3. Milyen erőforrásra épül Aknaszlatina?

- a) termálvíz
- b) ásványvíz
- c) gyógynövény
- d) só

4. Válassza ki azt a helyet, melynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz.

- a) Ungvári Görögkatolikus Székesegyház
- b) Munkácsi „Fehérház”
- c) Ungvári Filharmónia
- d) Csetfalvai református templom

5. Melyik járásban található a Nárciszok Völgye?

- a) Huszti

- b) Beregszászi
- c) Volóci
- d) Rahói

6. Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?

- a) Druhetháza
- b) Fülöpfalva
- c) Beregvár
- d) Bercsényifalva

7. Melyik hegy az Ukrán Kárpátok és egyben Ukrajna legmagasabb pontja?

- a) Petrosz
- b) Pikuj
- c) Hoverla
- d) Kraszija

8. Kárpátalján mely templom(ok) tartoznak UNESCO Világörökségéhez?

- a) Egy sem rendelkezik
- b) Técsői és a huszti
- c) Csak a huszti
- d) Uzsoki és körösmezői

II. Döntse el, hogy az alábbi állítások igazak (I) vagy hamisak (H)!

1. A Kankó vár a nagyszőlősi járásban található.
2. A munkácsi vár három szerkezeti egységből áll.
3. A Szinevéri Nemzeti Parknál található az Erdészeti és Faúsztatási Múzeum.
4. A Kárpáti Bioszféra Rezervátum egy területileg összefüggő egységet alkot.
5. Az Árpád-vonal védelmi rendszert az I. világháború során építették ki.
6. Az Ukrajna Állami Allergológiai kórház Husztsófalván működött.
7. A kovászói vár egykoron a Dobó család birtokában állt.
8. A tiszaujlaki csata idején Rákóczit egy turulmadár segítette győzelemre.
9. Beregszász legendája egy Szín nevű pásztorhoz kötődik.

10. Tiszacsoma határában 26 honfoglalás kori sírt tártak fel.

III. Az alábbi állítások alapján válassza ki azt az opcionális választ, amire a leírás illik!

1. Jelenleg szanatóriumként funkcionál.
2. Az épületet állítólag az asztronómia jegyében tervezték.
3. Számos forrás gazdagítja, legismertebb közülük az Örök Fiatalság forrása.

a) Beregvári Schönborn-kastély

b) Munkácsi vár

c) Nagyszőlősi Perényi-kastély

1. Matl Péter tervezte.
2. Több szimbólumrendszert rejt magába.
3. A hét magyar törzset is szimbolizálja.

a) Szolyvai emlékpark

b) Vereckei-hágó emlékmű

c) Uzsoki-hágó emlékmű

1. Területén helyezkedik el a Szent Mihály görögkatolikus fatemplom.
2. Az épületek elhelyezésénél figyelembe vette a népi szokásokat.
3. Az előkészítő munkák közel egy évtizeden át tartottak.

a) Ungvári Görögkaolikus
székesegyház

b) Skanzen

c) Csomai Honfoglalási
emlékpark

IV. Jelölje meg, hogy mi látható az adott képeken!

a) Neszamovite-tó

b) Szinevéri-tó

c) Brebeneskul-tó

- a) Nárciszok völgye b) Gyulai-hegy c) Kuzij Természetvédelmi terület

- a) Tatár-hágó b) Toronyai-hágó c) Uzsoki-hágó

- a) Árpád-vonal maradványai Felsőgerebennél
b) Szolyvai-Emlékpark
c) Ungvári szabadtéri néprajzi múzeum

V. Tüntesse fel a térképen!

1. Munkácsi vár
2. Ungvári vár
3. Sipot-vízesés
4. Szinevéri-tó
5. Vereckei-hágó
6. Hoverla
7. Beregvári Schönborn-kastély
8. Beregszász
9. Iza
10. Aknaszlatina

